

KLEIN GEBREK GEEN BEZWAAR

‘Liever een Pool dan een mongool.’ De vooroordelen over jongeren met een handicap zijn niet mals. Maar Erik Sutter, directeur van een Rotterdams plaatwerkbedrijf, is maar wat blij met deze vijf zogenoemde Wajongers.

TEKST ILJA POST FOTO'S ROBIN UTRECHT

Deze
gehandicapte
jongeren gaan
voor hun baas
door het
vuur

Vlnr: Virinder, Stefan, Chris, Suriel en Melton.

Regelmatig ontvangt Erik Sutter (47), directeur van de Rotterdamse firma Lens, een familiebedrijf in plaatwerk en coating, telefoontjes of e-mails van wanhopige ouders van licht verstandelijk beperkte jongeren. Hun vraag is altijd hetzelfde: of hij nog een baantje heeft voor hun zoon of dochter. Veel bedrijven zitten niet te wachten op een Wajonger op de werkvloer. Te veel gedoe. Dus als er een ondernemer opstaat die deze jongeren wél een kans geeft, verspreidt dat nieuws zich al gauw als een lopend vuurtje.

Een moeder mailde hem onlangs het verhaal van haar zoon. De jongen woont in een instelling in Rotterdam en heeft geen dagbesteding. Die baantjes heeft hij wel gehad. “Maar omdat mensen niet weten hoe met hem om te gaan, verliest hij ze net zo snel weer,” schrijft ze. “Heel erg sneu is dat,” gaat ze verder. “Hij staat ’s morgens op om ’s avonds weer naar bed te kunnen. In mijn ogen geen leven. Hij heeft het nodig om met mensen zoals jij en je bedrijf te kunnen werken. Helaas zijn die er veel te weinig. Hij heeft een Wajong-uitkering en via het UWV een jobcoach aangewezen gekregen. Maar die doet weinig of niets voor hem. En ook de instelling waar hij woont, doet te weinig op dat gebied. Hij treft het momenteel gewoon niet en je kunt je misschien voorstellen dat ik me als moeder grote zorgen maak over hoe het met hem in de toekomst moet gaan als niemand hem een kans wil geven.”

‘Achterlijke kinderen’

Hartverscheurend, vindt Erik deze smeekbeden. Maar ze druppelen de laatste tijd steeds vaker binnen, zucht hij. Zelfs sociale werkplaatsen, ooit juist opgericht om Wajongers aan het werk te helpen, kloppen tegenwoordig bij hem aan om mensen uit te besteden. “Het moet toch niet gekker worden. Maar ja, bezuinigingen hè. Tienduizenden banen voor mensen met een arbeidsbeperking verdwijnen, ze kleden >>

Het geheim van werkgever Erik Sutter (voorgond): "Mensen in hun waarde laten!"

de Wajong uit en verlagen alle uitkeringen dramatisch. Er zijn weinig alternatieven meer."

Wajongers, voor alle duidelijk, zijn mensen die vanaf jonge leeftijd een arbeidsbeperking hebben. Ze vallen onder de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten. Officieel vallen ze uiteen in drie categorieën: mensen met lichamelijke, psychische of verstandelijke beperkingen. "Veel jongens en meiden kunnen met enige aanpassingen en de juiste begeleiding prima aan de slag bij een gewone werkgever," weet Erik. "In ruil daarvoor wordt een deel van hun salaris vergoed. En als ze ziek zijn, betaalt het UWV ze uit. Wat dat betreft zijn het dus ook nog eens redelijk 'goedkope' arbeidskrachten. Maar desondanks zijn ze weinig populair als werknemer. De vooroordelen die over Wajongers de ronde doen, zijn niet mals. Liever een Pool dan een mongool, zeggen ze dan."

Erik weet waarover hij praat. Zijn zoon Pim (19, en autistisch) kreeg dezelfde vooroordelen voor zijn kiezen. De stageplek die ze vanuit het speciaal onderwijs voor hem geregeld hadden - pallets sjouwen bij een houthandel - beviel niet. Dus moest Pim maar thuis gaan zitten. Ze hadden het geprobeerd. En och, hij kon toch altijd terugvallen op de levenslange uitkering op minimumniveau waar Wajongers vanaf hun 18de recht op hebben? Maar dat pikte de familie Sutter niet. Na lang aandringen werd een nieuwe werkplek gevonden bij een winkelketen in woonartikelen. Pim draaide er de lampjes in alle showmo-

dellen en hield de schappen op orde. Dat deed hij perfect. Tot een nieuwe manager werd aangesteld die geen zin had in 'achterlijke kinderen'. De Sutters waren des duivels, maar stonden met de rug tegen de muur. Uiteindelijk restte hun niets anders dan hun zoon in het familiebedrijf op te nemen.

Werkgever Erik: 'Het is niet moeilijk zo'n jongere achter de geraniums vandaan te plukken'

Het is dan ook Pim die vandaag de rondleiding verzorgt. Hij is een beetje zenuwachtig, zegt zijn vader. Maar desondanks loodst hij het bezoek feilloos langs alle afdelingen in de werkplaats. Daar waar zijn collega's druk aan het ponsen, knippen, zagen, tappen, walsen, lassen, boren en kanten zijn. Of aan het stalen, ontvetten, beitsen en poedercoaten. "Ons bedrijf is gespecialiseerd in bijzondere producten in metaal," zegt hij trots. "Zo hebben we speciale rookzuilen voor ziekenhuizen gemaakt en onderdelen van roulettetafels voor casino's. Maar we spuiten bijvoorbeeld ook velgen. En hebben zelfs deurkrukken voor het paleis van de koningin gemaakt."

Even verderop lopen we Stefan (20) tegen het boomlange lijf. Ook een Wajonger. Maar dan wel één die eigenhandig de duurste investering van de firma Lens bedient: een lasersnijmachine van 3 ton. Hij koestert het ding, dat enorme metalen platen tot op een duizendste millimeter nauwkeurig snijdt, als ware het zijn kind. "Als ik even niets te doen heb, poets ik 'm op tot ie glimt," glundert hij.

Zonder morren

Of het moeilijk was om de werking van alle knopjes onder de knie te krijgen? Stefan schudt van nee. "En als er iets misgaat, of ik heb een vraag, hoef ik enkel 'Peter Groot' of 'Peter Klein' te bellen om hulp te krijgen." Hij wijst op een tweetal namen op het plakmemo op het toetsenbord. "Zo heten ze niet echt hoor," fluistert hij. "Het is slechts een geheugensteuntje om de twee uit elkaar te houden. Peter Jansen, mijn jobcoach, is lang, net als ik; technische Peter niet. Die bel ik dus als er een probleem met de machine is." De vijf Wajongers die Lens BV fulltime op de loonlijst heeft staan, zijn stuk voor stuk uitgegroeid tot gewaardeerde krachten. "En zo loyaal als maar zijn kan," knipoogt Erik. "Als je deze jongens goed en met respect behandelt, gaan ze voor je door het vuur. Chris (24) die hier al zes jaar werkt, had ooit een ongeluk waarbij zijn vinger uit de kom raakte. Het was duidelijk dat hij pijn had. Werken met zo'n kloppende vinger gaat dan echt niet meer. Maar de dag erop zou hij me juist helpen met een klus waar hij al weken naar uitkeek. Een bezoek aan het ziekenhuis dreigde roet in het eten te gooien. Dus wat doet Chris? Die gaat stilletjes in de kantine zitten en trekt - knak - zijn vinger weer recht. Nu kan ik toch wel weer werken, of niet baas? Ongelooflijk!" Wat Eriks geheim is? "Mensen in hun waarde laten," twijfelt hij geen moment. "Veel van deze jongens zijn nooit voor vol aangezien. Dit zijn de types die bij gym altijd als laatste werden gekozen."

Altijd geconfronteerd zijn met wat ze niet kunnen. Ik draai het om, ga op zoek naar hun kwaliteiten en pas mijn productieproces daarop aan. Zolang je deze knapen goed begeleidt en duidelijke opdrachten geeft, voeren ze de klus perfect en zonder morren uit. Repeterend werk gaat hun prima af. Maar vraag ze niet om exact 241 stuks uit te tellen. Dat kunnen ze dan weer niet." Ook hun werktempo ligt gemiddeld lager dan dat van reguliere medewerkers, geeft Erik toe. Maar dat is in principe geen probleem. Ze leveren me ook werk op. Klussen die, ironisch genoeg, voorheen juist uitbesteed werden aan Polen of Roemenen. Omdat geen Nederlander zin heeft om de hele dag gaten van metalen plaatjes af te stoppen. Maar jongens als Virinder hier, hebben daar geen enkele moeite mee." Hij slaat zijn arm om de 18-jarige Hindoestaan. Geconcentreerd hangt deze de metalen plaatjes één voor één op voor het verfbad later. Hoeveel dat er nu zijn? Virinder schudt bedenkelijk zijn hoofd. "Pfff, wel over de honderd, denk ik." "Ik heb eigenlijk maar één regel," zegt Erik. "Wat je doet, moet goed zijn. Om dat te controleren, kijken reguliere medewerkers tussen hun eigen werkzaamheden door vaak even over de schouder van een Wajonger mee. En dankzij een pilotproject van het UWV heb ik vorig jaar een interne jobcoach kunnen aanstellen die deze jongens fulltime begeleidt." Die begeleiding gaat vaak verder dan het arbeidsproces alleen. Francis (44), Eriks vrouw, weet daar alles van. "Als onze jongens het privé niet goed hebben, hebben we daar last van op de werkvloer. En helaas is hun thuissituatie niet altijd even best. Veel jongens komen uit moeilijke gezinnen. Drank, drugs, criminaliteit, we hebben het allemaal al eens meegemaakt. Zelfs de politie is al eens over de vloer geweest. Eén van onze jongens had op de uitkijk gestaan bij een inbraak. Daartoe overgehaald door een paar buurcrimineeltjes. Stom natuurlijk, maar deze jongens >>

Wajonger Chris: doorwerken met een vinger uit de kom...

WIST U DAT...

■ Je in aanmerking komt voor een Wajong-uitkering als je jonggehandicapt bent of tijdens je studie gehandicapt raakt. De uitkering gaat op z'n vroegst in vanaf het 18de jaar en eindigt uiterlijk op je 65ste.

■ Dé Wajonger niet bestaat. Simpel gezegd zijn er drie categorieën. Mensen met een lichamelijke beperking, waardoor ze slechtziend of slechthorend zijn, gewrichtsproblemen hebben of lijden aan epilepsie of een hart- of spierziekte. Mensen met een psychische aandoening, zoals ADHD, autisme of schizofrenie. Of mensen die vanwege een verstandelijke beperking zeer moeilijk kunnen leren.

■ Jongeren die vóór 1 januari 2010 in de Wajong belandden, vrijwel altijd volledig arbeidsongeschikt werden verklaard.

Lange Stefan bedient een snijmachine van 3 ton.

Suriel neemt zijn voorman Jaap even in de houdgreep.

Suriel heeft inmiddels een huis gekocht dankzij z'n salaris.

zijn nu eenmaal gemakkelijk te manipuleren.”

“Ook door mensen die dicht bij ze staan,” zegt Erik. “Hun ouders bijvoorbeeld. Zo twijfelde één van onze jongens ooit hevig of hij nu op dans- of gitaarles zou gaan. Waarom doe je het niet allebei? vroeg ik. Maar dat kon niet. Hij had er het geld niet voor. Dat vond ik vreemd, want we betaalden hem een aardig salaris en hij woonde nog gewoon bij zijn ouders thuis. Tot bleek dat zijn stiefmoeder zijn financiën beheerde. Zelf kreeg hij 15 euro zakgeld per week. En na gesprekken op de werkvloer bleek dat ook andere jongens in een soortgelijke situatie zaten. Tja, je mag je er misschien niet mee bemoeien... maar toen hebben we hun toch maar verteld dat zo iets eigenlijk niet hoort. Het is ook niet altijd kwade opzet van de ouders. Maar er heerst nog altijd veel onduidelijk over de rechten en plichten van Wajongers.”

Pas een huis gekocht

Het is duidelijk dat de firma Lens meer dan alleen een bedrijf is voor de Wajongers. Erik en Francis schieten hun jongens op allerlei vlakken te hulp. Melton (18), die als buurjongen van de zus van Francis het bedrijf inrolde, en nu in een soort maanpak in een afgesloten ruimte wieldoppen straalt, doet mee aan een spaarplan. Daarnaast betaalt het bedrijf automatisch zijn ziektekosten. En de 27-jarige Suriel heeft pas een huis gekocht met zijn vriendin. Wederom dankzij Lens. Francis: “Het UWV geeft geen werkgeversverklaring af aan Wajongers. Nou, wij wel. Als die jongen gewoon netjes geld verdient en in staat is om zelfstandig te wonen, moet hij ook een huis kunnen kopen.”

soms trekken ze er met de hele club op uit om in hun eigen tenue een wedstrijd te spelen. “O, en iedereen krijgt bij aanstelling een fonkelnieuwe fiets cadeau,” haast Erik zich te zeggen. “Dan moet je ze eens zien stralen. De meesten hebben nog nooit zo iets moois voor zichzelf gehad.”

Verder is Erik altijd bezig om nieuwe baantjes te creëren. Schoonmaakwerk bijvoorbeeld.

“Vroeger besteedden wij dat uit. Tot ik bedacht dat ik dat net zo goed door een Wajonger kon laten doen. Het wassen van onze overalls hetzelfde verhaal. Waarom zou ik dat door een extern bedrijf laten doen terwijl we het net zo goed zelf kunnen. Het enige wat je daarvoor nodig hebt, is een wasmachine. En ook die kan een Wajonger prima bedienen. Weet je, in elk bedrijf zijn klusjes die ‘mensen met een mogelijkheid’ kunnen uitvoeren. Al brengen ze de koffie rond. Daarom snap ik ook niet zo goed waarom niet meer bedrijven Wajongers een kans geven. Wat ik kan, kunnen zij toch ook...”

Als alles goed gaat, heeft Erik binnenkort weer een nieuw baantje gecreëerd. Met de jongen over wie de moeder een e-mail stuurde in zijn hoofd, is hij een gesprek aangegaan met één van zijn grootste klanten. Of Lens BV voortaan ook niet het vervoer voor deze klant kan regelen. Nu wordt dat gedaan door een koeriersdienst die behalve dit bedrijf ook andere adresjes af moet, waardoor leveringen niet altijd op een vaste tijd aankomen. “Door zelf een busje aan te schaffen, kan ik wel een strakke levering garanderen. En wellicht dus weer een Wajonger achter de geraniums vandaan plukken. Zie je, zo moeilijk is het allemaal niet.” ◀

WIST U DAT...

■ De regels sindsdien flink zijn aangescherpt. Nieuwe instromers worden nu tweemaal medisch gekeurd, op hun 18de en op hun 27ste. Pas daarna wordt de hoogte van de uitkering definitief bepaald.

■ Jongeren die nog deels kunnen werken, via het UWV in een werkregeling terechtkomen. Zij die nooit meer kunnen werken, ontvangen 75 procent van het minimumloon. Wajongers die nog studeren of op school zitten, krijgen 25 procent van het minimumloon als studietoelage.

■ Wajongers vanwege subsidies op premies en loonkosten voor bedrijven relatief goedkope arbeidskrachten zijn.

■ Het verzuim van Wajongers best meevalt: een ‘gewone’ werknemer is tien dagen ziek per jaar, een Wajonger gemiddeld veertienhalve dag.

